

'els raïms veremats': «per diluvi del dit riu --- han perdut lurs *venemes*, paniçs, daçes ---», val. 1328 (Rubio Vela, *Epist. Val. Med.*, 215.42); «no se'n gos portar *venema*» o sigui alguna quantitat de raïms veremats, en el doc. val. de 1344 (que he citat supra a *vinyòvol*); «la venda de la *venema*» a la «rambla» de Bna., dos cops en doc. de 1445 (*Arx. Hist. Mun.*, f° 42; PVila, *Misc. Barcin.* iv, § 11, p. 66).

«Aquest regoneximent e pesar del pa, se deu axí ben fer quan són fèries de meses e de *venemes*, com en eltre temps», *CostTort.* (Ol., 397); los deu donar lo sr. Rey --- en temps de *venemes* un mahalal; e mahalal de refo» [= «vi d'aygües» Prats de Molló, a. 1370] 1321 (RLR xxxii, 414); i *InoLC*, exs. en els quals es tracta de l'acció de veremar; també *venema* Valls, any 1299 (*BABL* xii, 202, cita a *BAGOT*); id., mall., 1413 (Villanueva, *Vi. Lit.* xxii, 262.14); a l'alt Berguedà a. 1313 (Serra Vil., *Pinós i Matapl.* iii, 232); i és constant i molt repetit al *Spill* de Castellbó (f° 4v^o, 77r^o etc.). És encara la forma que recull Busa-N. 1507; i és avui encara la forma usada a la Ribagorçana (Sopeira, *VOLiva, Congr. Ll. Cat.*, 421ss.). De la forma amb -n-, V. així mateix altres testimonis en el verb.

Verema, ja en JRoig: «altra vegada / que fon prenyada / --- / del vi novell / --- / beure pres tema: / ple de *verema* / era lo trull, / --- sens pagar sisa / pens ne begué; / e romangué / lo cap ficat / --- / féu mala mort / ---». I des d'OPou: «la *verema*: vindemia; poca *verema*: vindemiola; *veremar*: vindemiare; *veremador* ---» (*TbPu.*, 86). Han existit altres variants. *Venímia*, sense pèrdua de la I postònica, i amb metafo- 30 nia, com el cast. *vindimia*: «exceptat fires e *venímies* e maïxons» ross. 1289 (*InoLC*); «vendre *venímia* del vinyer de Mayloles» a. 1305 (ib., doc. relatiu a Toluges, *RLR* vii, 47), i uns altres 12 docs. ross. del S. xiv (algun d'ells amb variants *venémia* i *vinímia*), en l'*InoLC*.

El verb derivat és *veremar*, ja ll. VINDEMIARE, que apareix primer com a *venemar*: «culleria ab tu de les herbetes, plegaria de les pomes, seria prenent al *venemar*, vendria a veure lo trull, tastaria lo vi novell ---», JnEsteve, c. 1472 (trad. «--- legerem tecum oluscula, decerperem uvas, colligerem poma ---», *LiEleg.* d-3-v^o-2). «Cistella de *venemar*: corbis», Busa-N. (B-7-2.44, i s. v.). Fins avui encara se sent en diverses comarques de l'Alt Llobregat i Alt Segre: *bənamá* a l'Alt Berguedà (Gresolet, 1936), a Ponts (Montanyà, *Top. Méd.*, 211); *veremar* des de OPou (supra), així com en un *Sermó* de StVicentF: «temps de laurar e cavar e *veremar*» (Schib, *Vocab.*). Antigament era *venimiar* en el 35 Ross.: «per so cor hom ha *venimiat* e maxonat», *VidesR.* 236r1 («messibus et vindemiis celebratis» 719. 3f.); i l'*InoLC* recull 8 testimonis d'aquesta forma entre 1353 i 1445.

Avui el substantiu és *verema* quasi pertot, però pronunciat popularment *vrema* en gran extensió: català or. *bréma* (Bna., Maresme etc.), id. ross. (*la bréma* Estoer, 1960), *bréma* Tor de Vall Ferrera (1962); eiv. «*brema*: vendímia», PzCabr. A Mallorca, almenys en part, es distingeix entre la *veremada* [1682] 'verema, 60

acció de veremar' i la *verema*, que designa la massa de raïm collida i posada a la tafona del celler, JnRosselló (*Manyoc*, 142).

En el verb *veremar*, en canvi, la síncope s'imposa a l'altra vocal en totes les formes arrizotòniques: *bermà* Bna. i Maresme, *vermar* Manacor (*BDLC* xiii, 20), i així s'ho permet fins Alcover, com a llicència poètica: «La teva terra segada / no espigolaràs; / la teva vinya *vermada* / no recerçaràs; / grans i espigues deixaràs, / per la gent desheretada», *Proverbis Biblics* (O. C., 99). Molt menys corrent és que aquesta mena de síncope s'estengui a les formes rizotòniques: en cat. central llavors se sol dir *ja brémàn* o més vulgarment *brémàn*; si bé també hi ha qui diu *vermen*, localment almenys, i a l'Ebre ho sento estès fins i tot al substantiu *la bérma* (Ascó, 1936).

A part de l'alt Pall. ha penetrat la forma llgd., a causa del fet que la gent jove d'aquesta vall es lloguen en el vessant francès per a les veremes: a Estaon *bendémja*, a Tavascan *bendémja*, a Esterri de Cardós els joves diuen *bendemià* el verb, altres *bremà*: aquesta, en canvi, és la forma usada a la Vall Ferrera (Arau i Tor).

En gascó, on ND es canvia en -n- com en cat., va intervenir la dissimilació, com entre nosaltres, però amb MI > mnb, tal com oc. ant. *vendemnha*, *vendemnar*, d'on gc. ant. *verenba*, *verenbar*, avui *es bréges* 'la verema' a la Vall d'Aran. En aquest tipus *verenbar* es tracta d'una de les formes més característiques del gascó, el domini del qual cobreix totalment, coincident del tot amb els límits d'aquest domini dialectal; llevat de la Gironda on hi ha *bendeuyá* (amb *my* diferenciat en *uy*), mentre que més enllà del límit llgd. apareix tot seguit *bendemiá* (dissim. diferent: *bezeñá* en el llgd. de l'Alt Arieja). La e de la síl·laba inicial s'ha mantingut (*bereñá*) a la Baixa Bigorra i Nord del Bearn, mentre que hi ha *breyá* sincopat a la resta; in- 35 cloent-hi Aran (*ALGc.* ii, 498).

Veremador [OPou supra; *venemador* 1299; Busa-N.]. *Veremadora* «per tallar els raïms del cep» (*DAG.*)

Un petit dall usat per a això o per als de les parres es diu *vereméll* en el Maresme, generalment pronunciat *brémél* (sempre amb *l* no *ñ* ni *-ái*, StPolM, 1917 ---): «les parades dels ferrers: una estesa de pales, relles, picots, martells, destrals, podadores, *vermélls*, forrellats, picassetes, escarpes --- i tota mena de ferralla», Coromines (*L'Avi dels Mussols* iv, en *JnApòstol* 148); «Silèn aniria per les seves, i en tenia prou amb el *veremell* i el gos d'atura», id. (*Silèn*, viii, p. 111).

Terminació *-él* amb *é* tancada i *l*, si bé hi ha variants. *AlcM* cita *veremall* en AGuimerà; *veimella* al B-Emp., corresponent a *bəjmá* 'veremar' i *bəjmadó* 'veremador' a l'Emp. i a Blanes; d'altra banda hi ha *vimella* en Pous i Pagés («el cistell de canyes en una mà i una *vimella* en l'altra», *Empordaneses*, 3), i *AlcM* assenyala encara *brimella* a Besalú, *guimella* a Cadaqués, i *nimella* a Agullana (alt-emp. a la ratlla del ross.); en totes aquestes formes en i hem de veure resultats anàlegs a la variant *venimiar* que hem constatat a l'antic Rosselló, potser a través d'un dissimilat